

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/0895	9 maart 1992
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 19/92)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/0895, d.d. 9 maart 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
19/92

(Afgesloten 091200 MRT 1992)

Kroatië

Het afgelopen weekeinde was sprake van hernieuwde bestandsschendingen. Zo zijn door de federale strijdkrachten (JNA) beschietingen uitgevoerd op de Oost-Slavonische stad Osijek. Deze werden door de Kroatische media omschreven als de zwaarste sinds het van kracht worden van het staakt-het-vuren. De Kroatische beschrijving van de intensiteit van de beschietingen kan echter niet worden bevestigd. Ook zijn schotenwisselingen gemeld uit andere plaatsen in Oost-Slavonië, evenals Gospic in het Dalmatische achterland.

Volgens rapporten van de EG-waarnemers in Kroatië maken alle bij het conflict betrokken partijen zich in meerdere of mindere mate schuldig aan incidenten en provocaties. Bovendien lijkt bij allen de bereidheid af te nemen om terughoudend te reageren op provocaties. Volgens de EG hebben met name Kroatische bevelhebbers, maar ook JNA-commandanten in Kroatië de aan hen ondergeschikte eenheden niet meer onder (volledige) controle. In voorkomende gevallen negeren de strijdgroepen en militairen orders om het vuren te staken.

De zelfbenoemde president van de Krajina, Babic, lijkt zijn oppositie tegen de komst van een VN-vredesmacht weer te hebben verhard. Zoals bekend verzette Babic zich aanvankelijk sterk tegen de in het VN-vredesplan voorziene demilitarisering van de Krajina, omdat hij meende dat de Serviërs in Kroatië na de in dat kader door te voeren aftocht van de JNA en ontwapening van de (Servische) militieën onvoldoende zouden zijn beschermd tegen eventuele Kroatische agressie. Onder zware Servische druk had Babic zijn verzet vervolgens aanzienlijk afgezwakt, al bleef hij zich verzetten tegen kernelementen uit het plan. Onder invloed daarvan werd daarop, volgens Babic, op illegale wijze, een parlements-zitting georganiseerd die Babic van zijn functie ontheven verklaarde en een nieuwe regering koos, die zich wél achter uitvoering van het VN-vredesplan opstelde. Er zijn aanwijzingen dat Babic, die kan blijven rekenen op de steun van een deel van de Serviërs in de Krajina, met name in de omgeving van Knin, nu is teruggekeerd tot zijn oorspronkelijke standpunt. Hij heeft naar verluidt zelfs onderstreept dat de komst van VN-militairen naar de Krajina als een daad van anti-Servische agressie zou worden geïnterpreteerd. In het verleden heeft Babic meermalen gezinspeeld op gewapend verzet tegen VN-militairen, in het geval de VN-troepen tegen de wil van zijn regering in de Krajina zouden worden gelegerd.

Bosnië-Herzegovina

De situatie in Bosnië-Herzegovina blijft gespannen. De partij van president Izetbegovic, een Moslim, heeft het afgelopen weekeinde gesteld dat de JNA in Bosnië-Herzegovina aanstuurt op een burgeroorlog en de Servische minderheid (ruim 30% van de bevolking) steunt in het streven naar een opdeling van de republiek langs etnische lijnen. Ook de Kroaten (bijna 20% van de bevolking) beschuldigen de JNA van partijdigheid. Bij Capljina in het zuiden van Bosnië-Herzegovina (in het grensgebied met Kroatisch Dalmatië) blokkeerden zij enige dagen geleden een spoorlijn en een JNA-opleidingscentrum met als eis dat de JNA

h onmiddellijk uit het gebied zou terugtrekken. De JNA-bevelhebber in Bosnië-Herzegovina heeft echter een terugtrekking van de federale strijdkrachten uit Bosnië-Herzegovina (geschatte sterkte: 20.000 - 30.000 man) afgewezen, zelfs indien de Bosnische regering hiertoe zou verzoeken. Dit is in lijn met eerder gemelde uitspraken van topmilitairen, die erop wezen dat de JNA een regelmatige terugtrekking pas zou willen overwegen als de veiligheid van de rivieren in de republiek afdoende gegarandeerd is.

Werk elders in Bosnië-Herzegovina was sprake van incidenten. Zo zou in het noordelijke Bosnisch-Kroatische grensgebied zijn geschoten tussen Serviërs en Kroaten. De leider van de Servische partij in Bosnië-Herzegovina, Karadzic, heeft toegezegd dat hij Serviërs van buiten de republiek heeft gevraagd om hun volksgenoten in Bosnië-Herzegovina te hulp te komen. Tenslotte is van belang dat EG-waarnemers in Bosnië-Herzegovina recentelijk melding hebben gemaakt van de aanwezigheid van Kroaten in Bosnië-Herzegovina in het uniform van de Kroatische (para-)militaire organisaties. Dit alles onderstreept dat een escalatie van de etnische tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina tot de serieuze mogelijkheden behoort.

Voorafgaande aan de EG-vredesconferentie die vandaag opnieuw plenair bijeen zal komen, heeft het afgelopen weekeinde in Brussel een ontmoeting plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de drie belangrijkste bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina. Het doel van die bijeenkomst was een concrete invulling te geven aan de vorige maand onder EG-auspiciën gemaakte afspraak om de territoriale integriteit van Bosnië-Herzegovina te handhaven, maar met verregaande autonomie voor de diverse bevolkingsgroepen. Een belangrijk twistpunt hierbij is het vaststellen van geografische scheidslijnen die recht doen aan de gecompileerde etnische verdeling in de republiek. Van Servische zijde is in dat kader in een eerder stadium zelfs aanspraak gemaakt op ongeveer 60% van het grondgebied van Bosnië-Herzegovina. Volgens Karadzic is in Brussel vooruitgang geboekt, maar zal in de komende dagen verder overleg noodzakelijk zijn om een escalatie van geweld te voorkomen. Karadzic herhaalde zijn verzoek aan de EG om een besluit inzake de eventuele erkenning van de Bosnische onafhankelijkheid voorlopig op te schorten.

Naar verluidt is de Kroatische vertegenwoordiger in het comité dat met de EG onderhandelingen voert over de toekomstige status van de republiek, vervangen. Dit zou zijn gebeurd onder druk van de Kroatische regeringspartij van president Tudjman en verband houden met het feit dat de betreffende functionaris tot de voorstanders van het behoud van de eenheid van Bosnië-Herzegovina werd gerekend. Onder Kroatische druk is de leider van de Kroatische partij in Bosnië-Herzegovina, die eveneens streefde naar het behoud van die eenheid, vorige maand al teruggetreden. De partij van Tudjman geeft in toenemende mate voorkeur aan een uiteindelijke opdeling van Bosnië-Herzegovina langs etnische lijnen en de aansluiting van de Kroatische delen bij Kroatië, mede ter compensatie van het eventuele verlies van door Serviërs veroverde gebieden in Kroatië.

Internationale vredesinspanningen

Zoals gesteld zal vandaag in Brussel een nieuwe plenaire zitting plaatsvinden van de EG-vredesconferentie over Joegoslavië. Naast de Bosnische problematiek zal opnieuw de mogelijke erkenning van de Macedonische onafhankelijkheid door de EG op de agenda staan, evenals het Servische verzoek om de EG-sancties, die eerder al waren ingetrokken voor alle andere republieken, nu ook voor Servië op te heffen.

Vermeldenswaard is dat de Servische president Milosevic zich bij dit overleg laat vervangen door zijn minister van Buitenlandse Zaken Jovanovic. Als reden

hiervoor is opgegeven dat Milosevic, die betrokken is geweest bij een auto-ongeluk, rust moet houden. Het is echter niet uitgesloten dat de beslissing tevens verband houdt met het feit dat vandaag in Belgrado een door de Servische oppositie georganiseerde demonstratie zal plaatsvinden tegen Milosevic, ter herdenking van de gewelddadige onderdrukking van een soortgelijke demonstratie een jaar geleden. De demonstratie heeft tevens als doel te protesteren tegen de economische crisis en het gebrek aan democratie in Servië. Er bestaat enige vrees dat extremistische oppositieleiden, met name de ultra-nationalistische Chetniks, deze demonstratie zullen aangrijpen voor provocaties met als doel de politieke situatie in Servië te destabiliseren, in de hoop daarmee de basis te leggen voor de val van Milosevic.

Conclusie/voorzicht

De militaire situatie in Kroatië blijft gespannen. Een opleving van het geweld blijft zelfs op korte termijn tot de mogelijkheden behoren. Dat geldt zeker nu de discipline bij alle partijen in toenemende mate te wensen overlaat. Ondanks het feit dat in Brussel enige vooruitgang lijkt te zijn geboekt in het overleg tussen de diverse bevolkingsgroepen over de toekomstige status van Bosnië-Herzegovina, is ook in die republiek een escalatie van de politieke conflicten mogelijk. Een escalatie in Kroatië of Bosnië-Herzegovina, waarbij de JNA eveneens betrokken zal raken, zou ernstige gevolgen hebben voor de VN-vredesmacht. De kans op geweld tegen VN-militairen van de kant van Servische strijdgroepen in de Krajina lijkt weer enigszins te zijn toegenomen.